

**UCHWAŁA NR XVI/193/2025
RADY MIEJSKIEJ WE WRZEŚNI**

z dnia 18 grudnia 2025 r.

w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2026-2028

Na podstawie art. 176 pkt 1 i art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 49) Rada Miejska we Wrześni uchwala, co następuje:

§ 1. Uchwala się Program Wspierania Rodziny w Gminie Września na lata 2026-2028, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Września.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Miejskiej we Wrześni

Bogdan Nowak

Załącznik do Uchwały
Nr XVI/193/2025
Rady Miejskiej we Wrześni
z dnia 18 grudnia 2025 r.

PROGRAM

WSPIERANIA RODZINY W GMINIE WRZEŚNIA na lata 2026-2028

SPIS TREŚCI

WYKAZ SKRÓTÓW	2
WPROWADZENIE	3
UZASADNIENIE WPROWADZENIA PROGRAMU	4
PODSTAWY PRAWNE OPRACOWANIA PROGRAMU	6
CHARAKTERYSTYKA GMINY WRZEŚNIA	8
ANALIZA SYTUACJI DZIECKA I RODZINY W GMINIE WRZEŚNIA.....	10
POMOC SPOŁECZNA	10
PROBLEM UZALEŻNIEŃ WŚRÓD RODZIN	18
DZIAŁALNOŚĆ GMINNEJ KOMISJI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH	19
PROBLEM PRZEMOCY WSRÓD RODZIN	22
PARTNERZY W REALIZACJI PROGRAMU	24
CELE, ZADANIA I REALIZATORZY PROGRAMU.....	26
ADRESACI PROGRAMU	36
ŹRÓDŁA FINANSOWANIA.....	36
EWALUACJA I MONITORING PROGRAMU	37
BIBLIOGRAFIA.....	39
SPIS WYKRESÓW, TABEL I RYCIN	40
SPIS WYKRESÓW	40
SPIS TABEL	40
SPIS RYCIN	40

WYKAZ SKRÓTÓW

BDL GUS – Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

BPMiG – Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Września

GKRPA – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych we Wrześni

KCPU – Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom

KDR – Karta Dużej Rodziny

KPP – Komenda Powiatowa Policji we Wrześni

NGO – organizacje pozarządowe

NK – procedura „Niebieskie Karty”

OPS – Ośrodek Pomocy Społecznej we Wrześni

PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Wrześni

PKI 1 – Punkt Konsultacyjno-Informacyjny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie /
od 1-01-2026 Punkt Poradnictwa Specjalistycznego

PKI 2 – Punkt Konsultacyjny dla Osób Uzależnionych i Członków Rodzin z Problemem
Alkoholowym (Jantar)

PKI 3 – Poradnictwo dla rodzin, w których występuje problem szkodliwego używania
środków psychoaktywnych bądź problem uzależnienia od środków psychoaktywnych
(Centrum „U”)

PPP – Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna we Wrześni

UMiG – Urząd Miasta i Gminy Września

PUP – Powiatowy Urząd Pracy we Wrześni

SM – Straż Miejska

WOK – Wrzesiński Ośrodek Kultury

WOS-R – Wrzesińskie Obiekty Sportowo-Rekreacyjne

WKM – Wrzesińska Karta Mieszkańca

WKR – Wielkopolska Karta Rodziny

ZI – Zespół Interdyscyplinarny

WPROWADZENIE

Rodzina stanowi integralną część każdego społeczeństwa, a zarazem jego najmniejszą i podstawową komórkę. Jest najważniejszą grupą społeczną, w której człowiek przychodzi na świat i z którą łączą go wielorakie związki do końca życia. Jest grupą małą, pierwotną, o przewadze więzi osobistych, odznacza się międzypokoleniową i wielopokoleniową trwałością więzi, a członkostwo w niej jest autentyczne, dobrowolne i w zasadzie nierozzerwalne (z wyjątkiem porzucenia, rozwodu)¹.

Procesy industrializacji, urbanizacji i migracji w znaczący sposób zmieniły życie całych społeczeństw i rodzin. Przeobrażeniu uległa nie tylko struktura rodziny, ale również sposób jej funkcjonowania. Zmienił się model rodziny, zmalała jej liczebność, wzrosła jej anonimowość. Obok zinstytucjonalizowanego małżeństwa, funkcjonują także alternatywne formy życia rodzinnego.

Współczesny model rodziny z typu autorytatywnego przekształcił się w typ rodziny partnerskiej. Według Jana Żebrowskiego zmiany w strukturze wewnętrznej rodziny obejmują trzy zasadnicze elementy: zmianę pozycji i ról małżonków, zmianę pozycji dziecka w rodzinie, proces autonomizacji jednostki².

Dynamiczne zmiany w zakresie życia rodzinnego, których współcześnie doświadczamy, spowodowały destabilizację niektórych rodzin. Pojawiły się problemy opiekuńczo-wychowawcze, uzależnienia, izolacja społeczna. Osłabieniu lub zerwaniu uległy więzi rodzinne, co istotnie wpłynęło na strukturę rodziny, jej spoistość, pozytywne stosunki między wszystkimi członkami, zaburzyło równowagę wewnątrzrodzinną oraz wpłynęło na poczucie bezpieczeństwa domowników, rozwój osobowości dziecka, zdolności adaptacyjne. Przemiany gospodarczo-kulturowe kształtujące życie społeczeństwa spowodowały wzrost liczby osób bezradnych, nieradzących sobie z problemami dnia codziennego.

Niemniej, pojawiły się zjawiska o charakterze globalnym, tj. choroby cywilizacyjne, rosnący odsetek ludzi w wieku poprodukcyjnym, migracje oraz problemy na poziomie

¹ Kawula S, Brągiel J, Janke A., Pedagogika rodziny, Toruń 1999, s. 49.

² Żebrowski J., Współczesne przeobrażenia w funkcjonowaniu rodziny polskiej, [w:] Rodzina polska na przełomie wieków. Przeobrażenia, zagrożenia, patologie, red. J. Żebrowski, Gdańsk 2001, s. 23.

UZASADNIENIE WPROWADZENIA PROGRAMU

ponadlokalnym i lokalnym, tj. ubóstwo, bezrobocie, niewydolność opiekuńcza i wychowawcza, uzależnienia, brak poczucia stabilizacji życiowej i zawodowej, bezpieczeństwa socjalnego, poczucie osamotnienia, rozpad rodziny itp. Wśród czynników, które składają się na dezintegrację rodziny, wymienić należy: niezaradność życiową członków rodziny, brak stabilizacji zawodowej i materialnej, niewydolność wychowawczą rodziców i zaniedbywanie obowiązków opiekuńczych względem dzieci, niski poziom kulturalny, intelektualny oraz moralny dorosłych, a także uzależnienia jednego lub obojga rodziców oraz przemoc domową. Zazwyczaj niekorzystne sytuacje w rodzinie współwystępują ze sobą. Z tego powodu coraz więcej rodzin i dzieci wymaga specjalistycznego wsparcia i zaangażowania wielu instytucji w przezwyciężanie istniejących dysfunkcji. Szukając prób pomocy dziecku, uwagę należy skupić nie tylko na problemach dziecka, ale także na problemach jego rodziny.

Podstawą do rozwiązywania problemów społecznych jest wsparcie rodziny w odbudowywaniu prawidłowych relacji w rodzinie oraz we właściwym wypełnianiu ról społecznych przez jej członków. Powinno ono być w miarę możliwości wczesne i mieć charakter profilaktyczny. Priorytetem wspierania rodziny jest zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju dzieci i młodzieży oraz kształtowanie wartości i norm związanych z ich wychowaniem. Wszelkie działania powinny być prowadzone za zgodą rodziny przy jej aktywnym zaangażowaniu, uwzględniając zasadę pomocniczości.

UZASADNIENIE WPROWADZENIA PROGRAMU

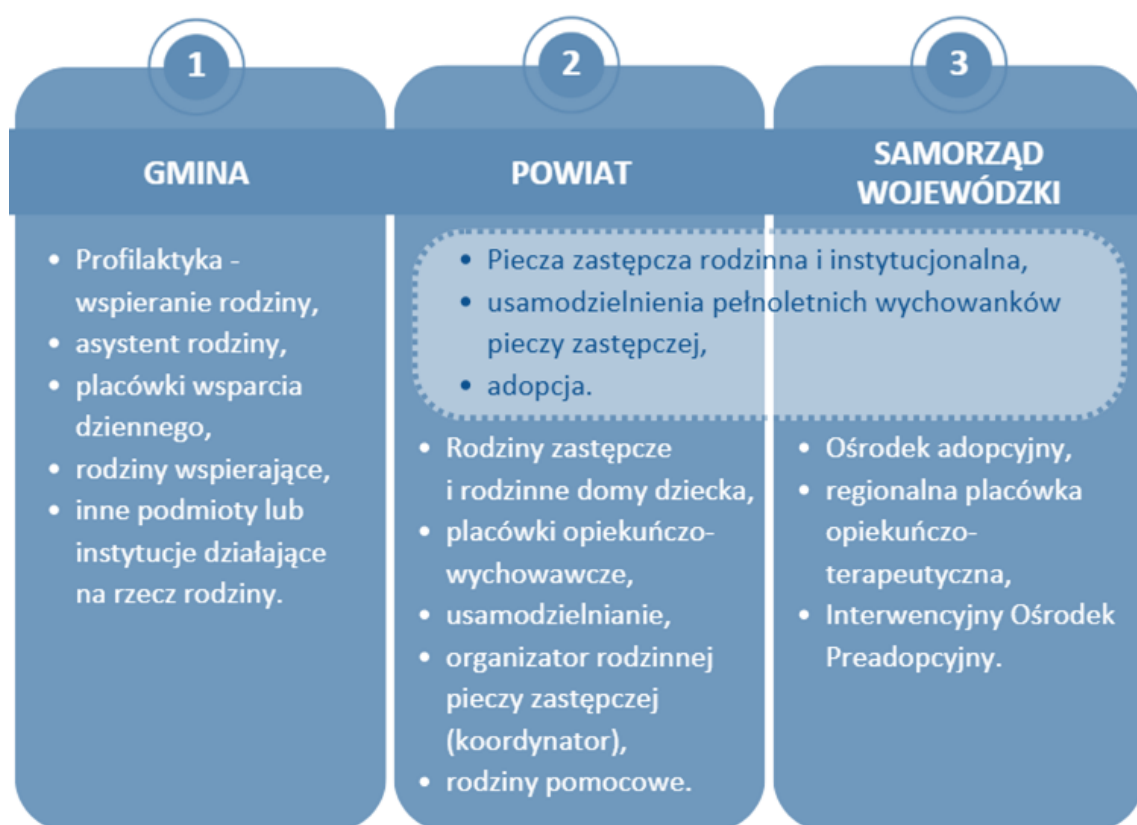
Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nakłada na gminy obowiązek opracowania i realizacji gminnych 3-letnich programów wspierania rodziny.

Celem Programu jest zaplanowanie i podjęcie działań w zakresie pomocy rodzinom przeżywającym różnego typu trudności zakłócające lub uniemożliwiające prawidłowe wypełnianie podstawowych funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz stworzenie spójnego i skutecznego systemu pomocy dla rodzin. W świetle założeń ustawy, pomoc dziecku i jego rodzinie powinna mieć charakter interdyscyplinarny i być udzielana przez właściwych

specjalistów w ramach zintegrowanego lokalnego systemu. Ważne jest, aby zarówno działania, jak również decyzje względem rodziny i jej członków były podejmowane przy współpracy wyspecjalizowanych instytucji, tj. pomocy społecznej, szkoły, sądu, Policji itp.

Ustawa dokonała podziału zadań i kompetencji pomiędzy jednostki samorządu terytorialnego oraz organy administracji rządowej. Kolejna rycina przybliży ten podział.

Rycina 1. Podział zadań i kompetencji pomiędzy jednostki samorządu terytorialnego oraz organy administracji rządowej

Źródło: Opracowanie własne w oparciu o ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

PODSTAWY PRAWNE OPRACOWANIA PROGRAMU

Zapisy Programu Wspierania Rodziny w Gminie Września na lata 2026-2028 są odzwierciedleniem standardów i norm prawa wynikających z ustawodawstwa krajowego, znajdujących się m.in. w:

- ✿ Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.,
- ✿ ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- ✿ ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
- ✿ ustawie z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci,
- ✿ ustawie z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”,
- ✿ ustawie z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny,
- ✿ ustawie z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych,
- ✿ ustawie z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
- ✿ ustawie z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy,
- ✿ ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej,
- ✿ ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
- ✿ ustawie z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- ✿ ustawie z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich,
- ✿ ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- ✿ ustawie z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3.

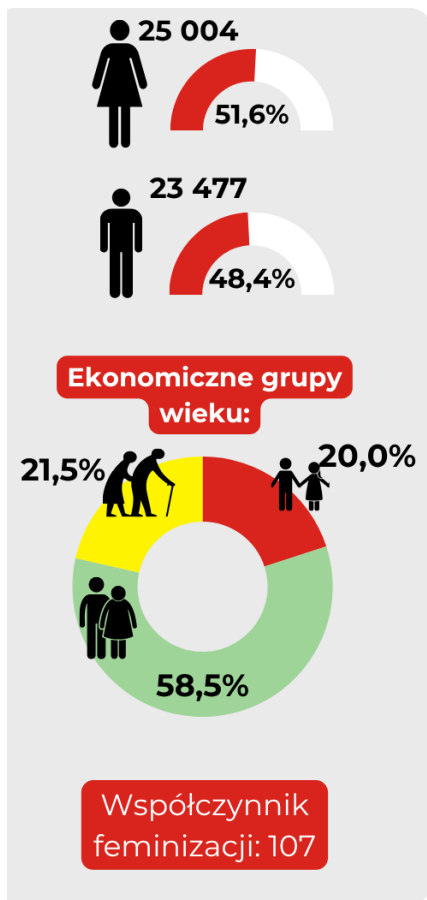
Ponadto Program Wspierania Rodziny w Gminie Września na lata 2026-2028 uwzględnia analizę potrzeb i kierunki działań zawarte w następujących dokumentach:

- ✿ Programie Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024-2028,
- ✿ Wielkopolskim Programie Wspierania Rodziny, Systemu Pieczy Zastępczej i Adopcji na lata 2026-2030,

PODSTAWY PRAWNE OPRACOWANIA PROGRAMU

- Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Września na lata 2021 – 2025 / od 1-01-2026 będzie to Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta i Gminy Września na lata 2026 – 2030.

CHARAKTERYSTYKA GMINY WRZEŚNIA

Województwo wielkopolskie

Liczba ludności:
48 481

Powierzchnia:
221,8 km²

OŚWIATA I WYCHOWANIE

- 11 szkół podstawowych
- 18 oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych
- 1 przedszkole gminne
- 18 przedszkoli niepublicznych

2 226 dzieci uczęszczających do przedszkoli i oddziałów przedszkolnych

4 622 uczniów uczęszczających do szkół podstawowych

KULTURA I REKREACJA

- Wrzesiński Ośrodek Kultury
- Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Września wraz z 6 filiami
- Muzeum Regionalne im. Dzieci Wrzesińskich
- Wrzesińskie Obiekty Sportowo-Rekreacyjne

BEZPIECZEŃSTWO

- Komenda Powiatowa Policji we Wrześni
- Straż Miejska we Wrześni
- Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej oraz Jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej

POMOC I WSPARCIE

- Urząd Miasta i Gminy
- Ośrodek Pomocy Społecznej
- Warsztat Terapii Zajęciowej
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- Zespół Interdyscyplinarny
- Punkt Konsultacyjno-Informacyjny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie / od 1-01-2026 Punkt Poradnictwa Specjalistycznego
- Punkt Konsultacyjny dla Osób Uzależnionych i Członków Rodzin z Problemem Alkoholowym (Jantar)
- Poradnictwo dla rodzin, w których występuje problem szkodliwego używania środków psychoaktywnych bądź problem uzależnienia od środków psychoaktywnych (Centrum "U")
- Środowiskowy Dom Samopomocy "ARKA"
- Stowarzyszenie MONAR Schronisko dla Osób Bezdomnych w Zielińcu - jadłodajnia, łazienka, magazyn odzieży
- Samopomocowa Grupa „Wrześnianie rozWAGI”

**Dane statystyczne umieszczone na grafice pochodzą z 2024 roku (Raport o stanie Miasta i Gminy Września, BDL GUS)*

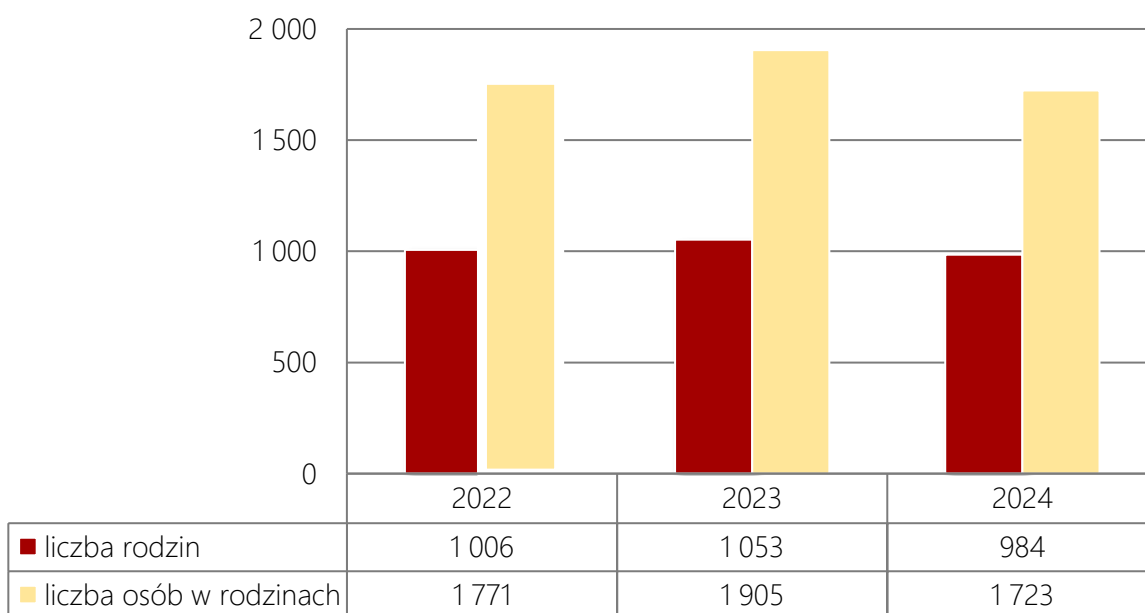
ANALIZA SYTUACJI DZIECKA I RODZINY W GMINIE WRZEŚNIA

POMOC SPOŁECZNA

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości³.

Główną jednostką wykonującą zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie Gminy Września jest Ośrodek Pomocy Społecznej. W 2024 roku ze wsparcia Ośrodka skorzystały 1 723 osoby z 984 rodzin. Na przestrzeni lat 2022-2024 liczba rodzin oraz osób, którym udzielono pomocy w Gminie przyjmowała zróżnicowane wartości. Szczegółowe dane w tym obszarze przedstawia kolejny wykres.

Wykres 1. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w Gminie Września w latach 2022-2024

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2024 rok

³ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1283 z późn. zm.).

ANALIZA SYTUACJI DZIECKA I RODZINY W GMINIE WRZEŚNIA

W 2024 roku przyznano łącznie 1 164 świadczenia rodzinom posiadającym jedno dziecko, 1 656 świadczeń rodzinom z dwójką dzieci, 778 świadczeń rodzinom z trójką dzieci oraz 280 świadczeń rodzinom z czwórką lub większą liczbą dzieci. Należy zauważyć, że rodziny w zdecydowanej większości korzystały ze świadczeń niepieniężnych. Szczegółowe dane w tym zakresie w omawianym roku przedstawia kolejna tabela.

Tabela 1. Typy rodzin z dziećmi objętych pomocą społeczną w formie świadczeń w 2024 roku

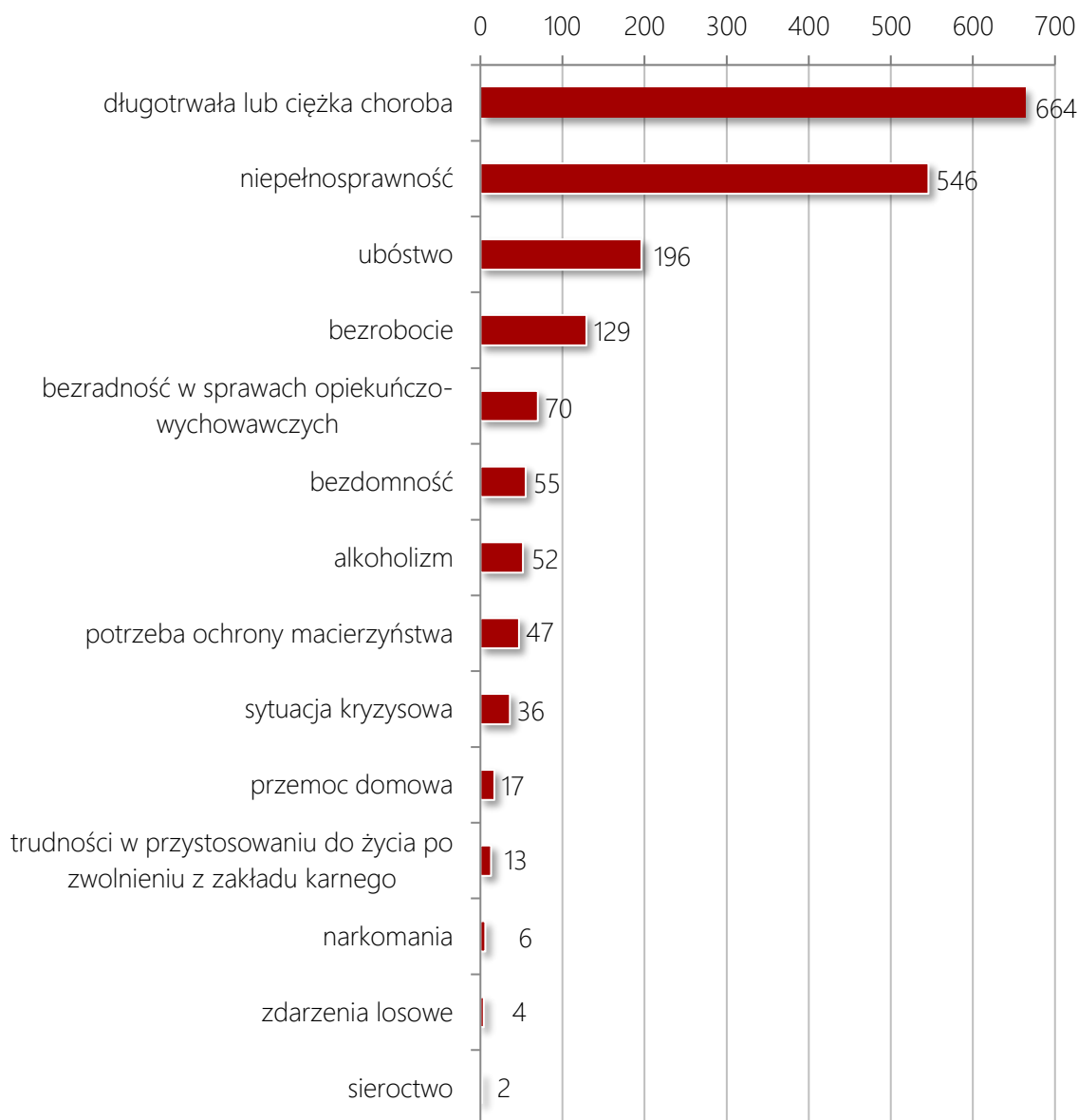
typ rodziny	liczba świadczeń ogółem	liczba świadczeń pieniężnych	liczba świadczeń niepieniężnych
jedno dziecko	1 164	302	862
dwoje dzieci	1 656	170	1 486
troje dzieci	778	36	742
czworo i więcej dzieci	280	86	194

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2024 rok

W 2024 roku w Gminie Września najczęściej występującymi przyczynami trudnej sytuacji życiowej rodzin, a jednocześnie powodami ubiegania się o pomoc społeczną, wskazanymi przez Ośrodek Pomocy Społecznej były kolejno: długotrwała lub ciężka choroba (664 rodziny), niepełnosprawność (546 rodzin) oraz ubóstwo (196 rodzin). Znaczna część beneficjentów korzystała także z pomocy społecznej w powodu bezrobocia (129 rodzin), bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (70 rodzin) oraz bezdomności (55 rodzin). W omawianym roku z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa z pomocy społecznej skorzystało 47 rodzin, natomiast z powodu sieroctwa – 2. Szczegółowe dane w tym zakresie prezentuje kolejny wykres.

ANALIZA SYTUACJI DZIECKA I RODZINY W GMINIE WRZEŚNIA

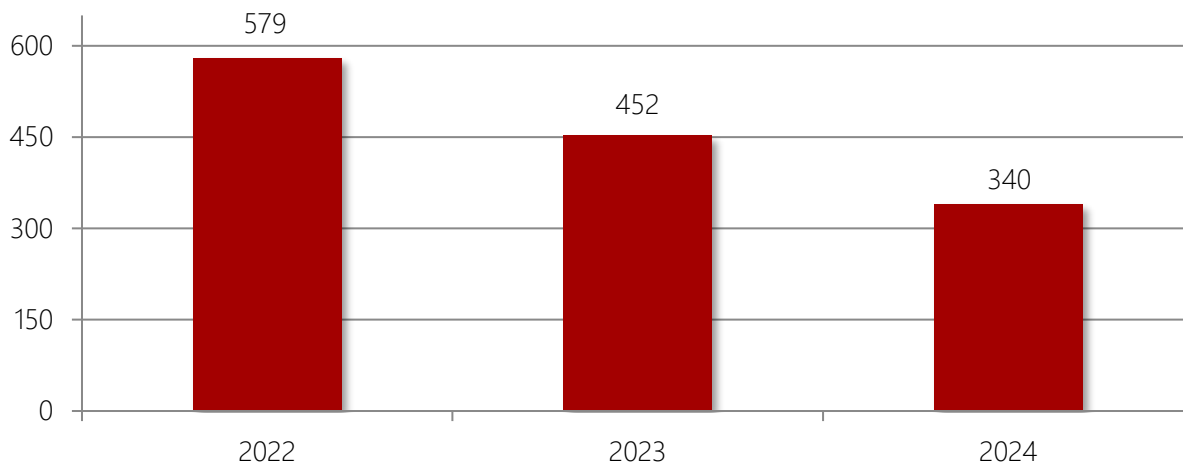
Wykres 2. Powody udzielania świadczeń z pomocy społecznej w 2024 roku

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2024 rok

Na następnym wykresie zaprezentowana została średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2022-2024. W analizowanym okresie dostrzegalna jest tendencja spadkowa w tym zakresie. W 2024 roku ze świadczeń korzystało średnio 340 rodzin, czyli o 41,3% mniej niż w 2022 roku.

Wykres 3. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2022-2024

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2024 rok

Według ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, maksymalna liczba rodzin, z którymi pracuje asystent rodzin nie może przekroczyć 15. W 2024 roku w OPS zatrudnionych było 5 asystentów rodziny, a z ich wsparcia skorzystało 47 rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, zaś liczba dzieci w rodzinach objętych wsparciem w omawianym roku wyniosła 109. Na przestrzeni analizowanych lat liczba asystentów rodziny była stała, z kolei liczba rodzin, które korzystały z ich usług ulegała wahaniom, przyjmując w 2024 roku najwyższą wartość. Szczegółowe dane zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 2. Dane dotyczące asystentury rodziny w Gminie Września na przestrzeni lat 2022-2024

wyszczególnienie	2022	2023	2024
liczba rodzin, które korzystały z usług asystenta rodziny	41	37	47
liczba dzieci w rodzinach objętych wsparciem asystenta rodziny	88	91	109
liczba asystentów rodziny w Gminie	5	5	5

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2024 rok; Sprawozdanie merytoryczne za 2024 rok z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej we Wrześni

ANALIZA SYTUACJI DZIECKA I RODZINY W GMINIE WRZEŚNIA

W analizowanym okresie w Gminie Września nie funkcjonowały rodziny wspierające, to znaczy takie, których zadaniem jest udzielanie pomocy rodzinie w kryzysie opiekuńczo-wychowawczym, w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych, m.in. poprzez udzielanie wskazówek dotyczących sprawowania opieki i wychowania dzieci, kształtowania i wypełniania podstawowych ról społecznych, organizacji czasu rodziny, pomocy w nauce, racjonalnego prowadzenia budżetu domowego oraz prowadzenia gospodarstwa domowego.

W przypadku, gdy jeden z rodziców nie wywiązuje się z obowiązków alimentacyjnych na rzecz dzieci, obowiązek ten jest realizowany z funduszu alimentacyjnego. W 2024 roku z omawianych świadczeń skorzystało 188 osób ze 146 rodzin, a na ten cel przeznaczono 1 008 751 zł. W 2024 roku w stosunku do 2022 roku odnotowano spadek w zakresie liczby osób i rodzin korzystających ze świadczenia alimentacyjnego, podobnie jak w przypadku kwoty przeznaczonej na ten cel. Szczegółowe dane w tym zakresie zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 3. Liczba rodzin i osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego oraz kwota świadczeń z funduszu alimentacyjnego w latach 2022-2024

wyszczególnienie	2022	2023	2024
liczba osób	227	192	188
liczba rodzin	163	145	146
kwota świadczeń (zł)	1 178 000	1 001 991	1 008 751

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2024 rok

Ośrodek Pomocy Społecznej we Wrześni ponosi także wydatki związane z odpłatnością za pobyt dzieci w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej. W 2024 roku OPS poniósł wydatki związane z odpłatnością za pobyt łącznie 77 dzieci w pieczy zastępczej (18 dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych oraz 59 dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych) na łączną kwotę 1 009 097,55 zł. Na przestrzeni analizowanych lat liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych zwiększyła się z 12 dzieci w 2022 roku do 18 podopiecznych w latach 2023-2024. Z kolei liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych ulegała wahaniom, przyjmując w ostatnim roku sprawozdawczym największą wartość. Łączne wydatki poniesione przez OPS za pobyt dzieci

ANALIZA SYTUACJI DZIECKA I RODZINY W GMINIE WRZEŚNIA

w pieczy zastępczej uległa znacznemu zwiększeniu. Szczegółowe informacje przedstawia następująca tabela.

Tabela 4. Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej oraz kwota odpłatności za lata 2022-2024

wyszczególnienie	2022	2023	2024
liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	12	18	18
liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych	55	48	59
łączne wydatki poniesione za pobyt dzieci w pieczy zastępczej (zł)	503 928,49	810 574,88	1 009 097,55

Źródło: Sprawozdanie merytoryczne za 2024 rok z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej we Wrześni

OPS we Wrześni realizuje również program rządowy „Za Życiem”, którego celem jest wsparcie kobiet w ciąży i rodzin, w szczególności kobiet w ciąży powikłanej oraz w sytuacji niepowodzeń położniczych, a także dzieci, u których zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą ich życiu. W 2024 roku przyznano 9 świadczeń z tego tytułu, na łączną kwotę 36 000 zł⁴.

Wsparcie rodzin przeżywających trudności o charakterze materialnym odbywa się w Gminie Września także poprzez realizację rządowego wieloletniego programu „Posiłek w szkole i w domu”, który ma na celu ograniczenie zjawiska niedożywienia w społeczeństwie, w szczególności wśród dzieci i uczniów, osób znajdujących się w trudnej sytuacji ekonomicznej, ale także wymagających wsparcia w życiu codziennym, tj. osób starszych, samotnych i z niepełnosprawnościami, czy też zmagających się z chorobą lub innymi problemami ograniczającymi niezależne życie. Program obejmuje trzy moduły, w ramach których gminy zostają dysponentami środków rządowych i pośredniczą w udzieleniu pomocy w formie posiłku, świadczenia pieniężnego w postaci zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności oraz świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych. Wsparcie żywnościowe realizowane jest poprzez wydawanie posiłków w stołówkach lub dowożenie ich osobom dorosłym, w tym niewychodzącym z domu (np. ze względu

⁴ Sprawozdanie merytoryczne za 2024 rok z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej we Wrześni

ANALIZA SYTUACJI DZIECKA I RODZINY W GMINIE WRZEŚNIA

na podeszły wiek czy niepełnosprawność), które nie mają możliwości samodzielnego przygotowania dla siebie gorącego posiłku.

Na przestrzeni omawianych lat liczba osób korzystających ze świadczeń w formie posiłku w ramach rządowego wieloletniego programu „Posiłek w szkole i w domu” ulegała wahaniom i ostatecznie w 2024 roku przyjęła najniższą wartość wynoszącą 50 osób, a na ten cel przeznaczono 88 686 zł. Odbiorcami działań podejmowanych w ramach rządowego programu dożywiania są w szczególności dzieci i młodzież do 18 roku życia, a pomoc w formie posiłków świadczona jest m.in. w ramach działalności stołówek szkolnych. W 2022 roku dzieci stanowiły 73,8% beneficjentów, w 2023 roku – 63,8%, natomiast w 2024 roku – 62,0%. Szczegółowe dane w tym zakresie prezentuje kolejna tabela.

Tabela 5. Liczba osób, którym przyznano wsparcie w ramach programu wieloletniego „Posiłek w szkole i w domu” oraz kwota świadczeń w latach 2022-2024

wyszczególnienie	2022		2023		2024	
	liczba osób	kwota świadczeń (zł)	liczba osób	kwota świadczeń (zł)	liczba osób	kwota świadczeń (zł)
posiłek ogółem:	61	61 170	69	88 548	50	88 686
• w tym dzieci	45	18 221	44	23 529	31	16 620
forma pieniężna	220	138 670	145	145 990	83	97 760

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 i 2024 rok

Ośrodek Pomocy Społecznej we Wrześni w 2024 roku realizował także Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa 2021-2027, którego celem było wsparcie osób w trudnej sytuacji materialnej. Wsparciem objęto wówczas 339 osób⁵.

Na terenie Gminy Września nie funkcjonuje Placówka Wsparcia Dziennego, której celem jest zapewnienie opieki i wsparcia dzieciom i młodzieży poza godzinami zajęć szkolnych. Od wielu lat na terenie Gminy tego rodzaju działania realizowane były w ramach jednej z grup o charakterze opiekuńczo-wychowawczym w budynku przy ul. Witkowskiej we Wrześni.

⁵ Sprawozdanie merytoryczne za 2024 rok z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej we Wrześni

Dla rodzin wielodzietnych z terenu Gminy proponowane jest wsparcie w postaci Karty Dużej Rodziny, która stanowi system zniżek i dodatkowych uprawnień dla rodzin 3+ zarówno w instytucjach publicznych, jak i w firmach prywatnych. Posiadacze Karty mają możliwość korzystania z oferty podmiotów m.in. z branży spożywczej, paliwowej, bankowej czy rekreacyjnej, po niższej cenie. KDR wspiera budżety rodzin wielodzietnych oraz ułatwia dostęp do dóbr i usług. Rodzice mogą korzystać z karty dożywotnio, a dzieci – do 18 roku życia lub do ukończenia nauki (maksymalnie do osiągnięcia 25 roku życia). W 2024 roku wydano łącznie 391 Kart, co wskazuje na znaczny spadek w stosunku do roku 2022, gdy wydano ich łącznie 1 344 oraz w zestawieniu z rokiem 2023, gdy odnotowano ich 1050⁶. Ponadto od 2021 roku Gmina Września uczestniczy w programie „Wielkopolska Karta Rodziny”, który realizowany jest przy współdziałaniu z Województwem Wielkopolskim. Program jest skierowany do rodzin z województwa wielkopolskiego, które mają lub kiedykolwiek miały na utrzymaniu łącznie przynajmniej troje dzieci, a jego beneficjenci mogą korzystać na preferencyjnych warunkach z katalogu oferty kulturalnej, oświatowej, rekreacyjnej oraz transportowej, poprzez system zniżek wprowadzonych przed podmioty przystępującego do omawianego Programu. W 2024 roku przyznano 341 kart, a więc znacznie mniej w porównaniu do 2022 roku, gdy wydano 750 kart, a także w stosunku do 2023 roku, gdy wydano ich łącznie 416⁷. Na terenie Gminy realizowany jest także program pn. „Wrzesińska Karta Mieszkańca”, która w 2024 roku została wydana w 8 102 egzemplarzach.

W ramach realizacji gminnego programu osłonowego „Aktywizowanie i Wyrównywanie Szans Seniorów w Gminie Września” w 2024 roku kontynuowano program pn. Wrześnieńska Karta Społeczna „Senior”, adresowanego do mieszkańców po 65 roku życia, którego beneficjenci mogli skorzystać z szeregu ulg i zniżek, w omawianym roku zostało wydanych 226 kart. Aktywizacja osób starszych odbywała się w ramach działającego Klubu Senior+ „Wrzosowisko”, a także w ramach Grupy Samopomocowej „Wrześnianie rozWAGI”⁸.

⁶ Sprawozdanie merytoryczne za 2024 rok z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej we Wrześni

⁷ Tamże

⁸ Raport o stanie Miasta i Gminy Września za 2024 rok

ANALIZA SYTUACJI DZIECKA I RODZINY W GMINIE WRZEŚNIA

Na terenie Gminy funkcjonuje Warsztat Terapii Zajęciowej dysponujący 50 miejscami.

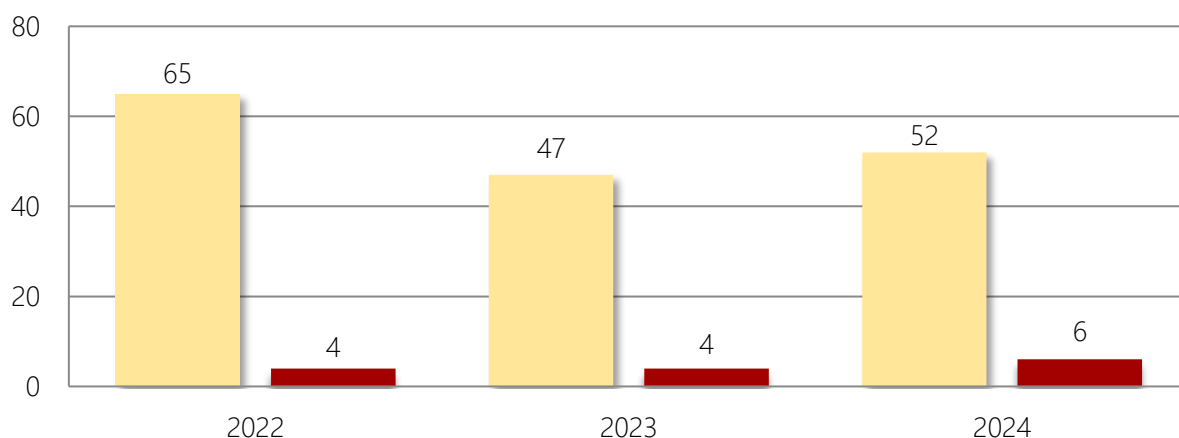
Ośrodek Pomocy Społecznej we Wrześni w 2024 roku realizował Program „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością – edycja 2024”. Celem wprowadzenia usługi było umożliwienie tym osobom prowadzenie bardziej aktywnego i samodzielnego życia oraz przeciwdziałanie dyskryminacji i wykluczeniu społecznemu poprzez uczestnictwo w wydarzeniach społeczno-kulturalnych. W przedmiotowym roku w programie wzięło udział 37 osób z niepełnosprawnościami⁹.

Ponadto Gmina Września realizowała usługi opiekuńcze, które w 2024 roku świadczone były na rzecz 208 osób¹⁰.

PROBLEM UZALEŻNIEŃ WŚRÓD RODZIN

W 2024 roku z pomocy OPS we Wrześni z powodu uzależnienia od alkoholu skorzystały 52 rodziny. Można zauważyć, że na przestrzeni lat 2022-2024 liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu ulegała wahaniom, gdyż w 2022 roku było to 65 rodzin, w 2023 roku – 47, natomiast w 2024 roku – 52. Jednocześnie w analizowanym okresie odnotowano wzrost przypadków rodzin korzystających ze wsparcia OPS z powodu narkomanii, gdyż w latach 2022-2023 były to kolejno po 4 rodziny, a w 2024 – 6.

Wykres 4. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu i narkomanii na przestrzeni lat 2022-2024

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022, 2023 i 2024 rok

⁹ Sprawozdanie merytoryczne za 2024 rok z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej we Wrześni

¹⁰ Tamże

DZIAŁALNOŚĆ GMINNEJ KOMISJI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych we Wrześni, powołana przez Burmistrza do wykonywania zadań Gminy w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, prowadzi swą działalność w oparciu o przepisy ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Według stanu na koniec 2024 roku Komisja liczyła 5 członków.

Dane dotyczące działań GKRPA podejmowanych wobec osób z problemem alkoholowym w latach 2022-2024 przedstawia kolejna tabela. W 2024 roku członkowie GKRPA przeprowadzili rozmowy z 25 osobami uzależnionymi od alkoholu oraz 56 członkami rodzin osób z problemem alkoholowym.

Tabela 6. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie Września wobec osób z problemem alkoholowym w latach 2022-2024

wyszczególnienie	2022	2023	2024
liczba osób z problemem alkoholowym, z którymi przeprowadzono rozmowy	29	37	25
liczba członków rodzin osób z problemem alkoholowym, z którymi przeprowadzono rozmowy	40	79	56
liczba osób, wobec których wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	23	18	18

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2022, 2023 i 2024 rok

W latach 2022-2024 roku na terenie Gminy Września realizowano program rekomendowany w ramach Systemu Rekomendacji Programów Profilaktycznych i Promocji Zdrowia Psychicznego prowadzonego przez Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom, Ośrodek Rozwoju Edukacji oraz Instytut Psychiatrii i Neurologii. Był to Program Profilaktyczno-Wychowawczy „Epsilon”, w którym w 2024 roku wzięło udział 1 480 uczniów oraz 66 nauczycieli/wychowawców¹¹.

¹¹ Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2022, 2023 i 2024 rok

ANALIZA SYTUACJI DZIECKA I RODZINY W GMINIE WRZEŚNIA

Prowadzono także działania profilaktyczne, niebędące ustrukturyzowanymi programami. W 2024 roku w spektaklach o tematyce profilaktycznej uczestniczyło 6 270 osób¹². W omawianym roku zorganizowano także liczne imprezy profilaktyczno-edukacyjne, pikniki oraz rajdy profilaktyczne.

W ramach wspierania organizacji różnych form wypoczynku dla dzieci i młodzieży z rodzin i środowisk zagrożonych uzależnieniami, zorganizowano letnie zajęcia opiekuńczo-wychowawcze – półkolonie letnie, z których skorzystało 274 dzieci w 19 miejscowościach¹³. W 2024 roku na terenie Gminy funkcjonowało 19 grup z zajęciami opiekuńczo-wychowawczymi i profilaktycznymi, 14 z nich funkcjonowało na terenach wiejskich, a 5 we Wrześni¹⁴.

W 2024 roku prowadzono także liczne szkolenia dla nauczycieli i wychowawców z zakresu profilaktyki zachowań ryzykownych dzieci i młodzieży, m.in. „Spotkanie dwóch światów: co się dzieje w umyśle nauczyciela a co w umyśle ucznia i jakie to ma znaczenie w kontekście roli nauczyciela jako profilaktyka i w zapobieganiu eksperymentowaniu przez uczniów z substancjami psychoaktywnymi”, czy „Nauczyciel jako profilaktyk w zakresie substancji psychoaktywnych i przemocy. Znaczenie emocji, przeciwdziałania wypaleniu i troski o własną kondycję psychofizyczną”, „Self – reg w szkole. Metoda samoregulacji jako narzędzie do osiągania równowagi i zaangażowania uczniów w kontekście zapobiegania eksperymentowaniu z substancjami psychoaktywnymi”.

Na terenie Gminy osoby doświadczające sytuacji kryzysowych mogą uzyskać pomoc i wsparcie w Punkcie Konsultacyjnym dla Osób Uzależnionych i Członków Rodzin z Problemem Alkoholowym (Jantar) oraz w ramach Poradnictwa dla rodzin, w których występuje problem szkodliwego używania środków psychoaktywnych bądź problem uzależnienia od środków psychoaktywnych (Centrum „U”).

¹² Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2024 rok

¹³ Raport o stanie Miasta i Gminy Września za 2024 rok

¹⁴ Tamże

ANALIZA SYTUACJI DZIECKA I RODZINY W GMINIE WRZEŚNIA

Poradnictwo w punktach było świadczone łącznie przez 4 specjalistów: specjalistę psychoterapii uzależnień, prawnika, psychologa oraz osobę w trakcie szkolenia do uzyskania certyfikatu instruktora terapii uzależnień. Zgodnie z danymi zawartymi w Sprawozdaniach z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień, w 2024 roku udzielono 91 porad osobom z problemem alkoholowym. W porównaniu z latami poprzednimi odnotowano wzrost liczby osób objętych poradnictwem, natomiast liczba udzielonych im porad ulegała pewnym wahaniom. W omawianym roku udzielono również 113 porad dorosłym członkom rodzin osób z problemem alkoholowym oraz 107 porad osobom z problemem narkotykowym i członkom ich rodzin. W zakresie poradnictwa dotyczącego uzależnień narkotykowych odnotowano wahania liczby osób uzależnionych korzystających ze wsparcia, przy jednoczesnym wzroście liczby członków rodzin osób z problemem narkotykowym, którym udzielono pomocy.

Tabela 7. Liczba osób i porad udzielonych w PKI 2 i PKI 3 w latach 2022-2024

wyszczególnienie	2022	2023	2024
osoby z problemem alkoholowym	59	61	91
liczba porad udzielonych osobom z problemem alkoholowym	118	120	91
dorośli członkowie rodziny osoby z problemem alkoholowym	96	90	113
liczba porad udzielonych dorosłym członkom rodziny osoby z problemem alkoholowym	192	150	113
osoby z problemem narkotykowym	132	95	107
liczba porad udzielonych osobom z problemem narkotykowym	132	190	107

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2022, 2023 i 2024 rok

Na terenie Gminy funkcjonują dwie samopomocowe grupy wsparcia dla osób z problemem alkoholowym (AA) a także jedno stowarzyszenie abstynenckie – Wrześńskie Stowarzyszenie Abstynentów „Jantar”¹⁵.

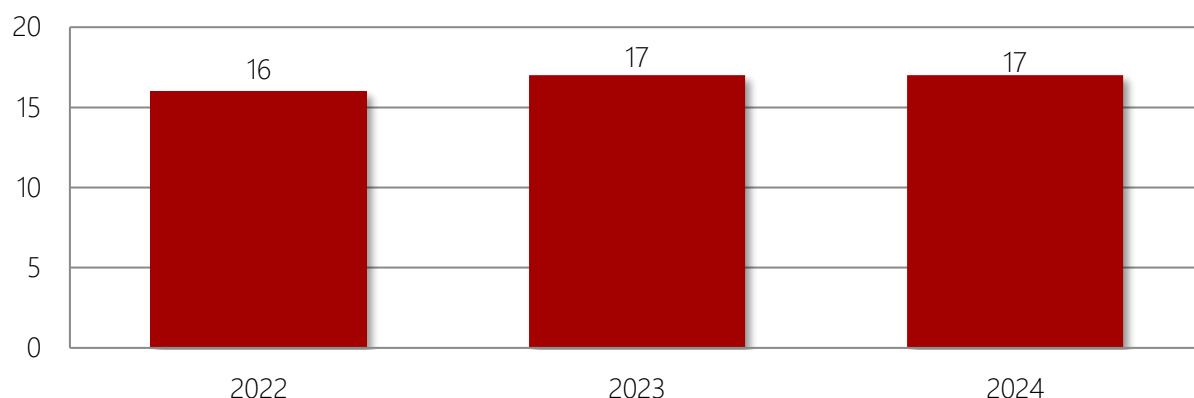
¹⁵ Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2024 rok, Raport o stanie Miasta i Gminy Września

Osoby borykające się z problemem uzależnień mogą korzystać z Poradni Leczenia Uzależnień i Współuzależnienia Centrum „U”, która realizuje świadczenia zdrowotne z zakresu psychoterapii, psychoedukacji oraz rehabilitacji leczniczej osób uzależnionych i współuzależnionych od alkoholu.

PROBLEM PRZEMOCY WSRÓD RODZIN

W 2024 roku z pomocy OPS we Wrześni z powodu przemocy skorzystało 17 rodzin, a więc tyle samo co w 2023 roku, z kolei w 2022 roku z omawianego powodu z pomocy społecznej skorzystało 16 rodzin.

Wykres 5. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy na przestrzeni lat 2022-2024

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022, 2023 i 2024 rok

Głównym podmiotem odpowiedzialnym za rozwiązywanie problemów dotyczących zjawiska przemocy jest Zespół Interdyscyplinarny. W celu bezpośredniej pracy z rodzinami, w których dochodzi do zachowań przemocowych w ramach Zespołu powoływane były grupy diagnostyczno-pomocowe. Na przestrzeni lat 2022-2024 liczba posiedzeń Zespołu wzrosła, ponieważ w 2022 roku odnotowano 3 spotkania, w 2023 roku – członkowie ZI spotkali się 5 razy, natomiast w 2024 roku – 7, odpowiednio do obowiązujących przepisów.

Tabela 8. Dane statystyczne dotyczące działań Zespołu Interdyscyplinarnego we Wrześni w latach 2022-2024

wyszczególnienie	2022	2023	2024
liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego	3	5	7

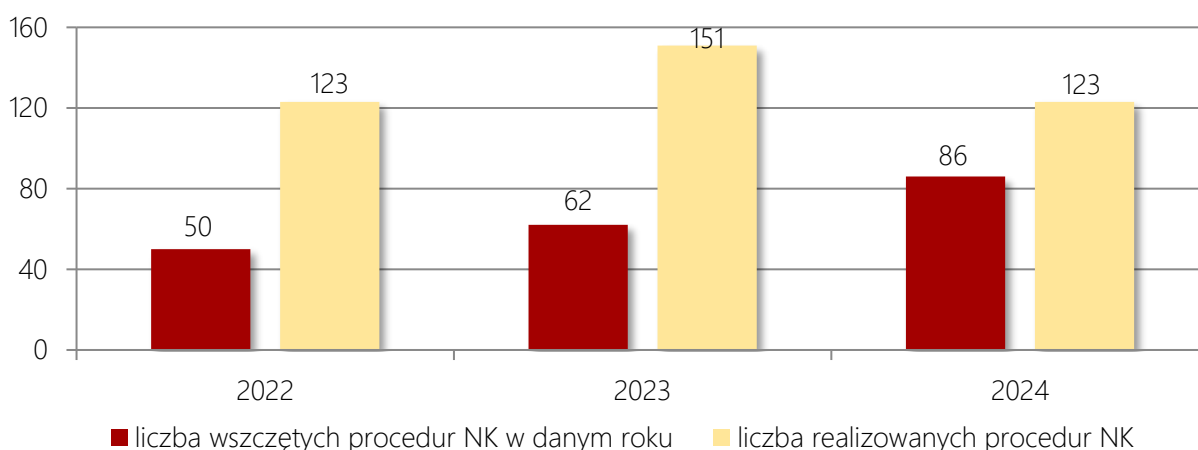
Źródło: Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny za 2022, 2023 i 2024 rok

ANALIZA SYTUACJI DZIECKA I RODZINY W GMINIE WRZEŚNIA

Podjęmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą domową odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” i nie wymaga zgody osoby nią dotkniętej. Procedura „Niebieskie Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy domowej. Przedstawiciele wyżej wymienionych podmiotów, realizują procedurę „Niebieskie Karty” w oparciu o zasadę współpracy i przekazują informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu ZI. Wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta – A” w przypadku uzasadnionego podejrzenia stosowania przemocy domowej lub zgłoszenia dokonanego przez świadka przemocy domowej.

Na przestrzeni lat 2022-2024 dostrzec można wzrost liczby wszczętych procedur „Niebieskie Karty” – w 2022 roku było to 50 formularzy „Niebieska Karta – A”, w 2023 roku – 62, natomiast w 2024 roku – 86. W 2022 i 2024 roku prowadzono po 123 procedury „NK”, a w 2023 roku 151 procedur „NK”. Szczegółowe informacje w tym zakresie przedstawia poniższy wykres. W 2024 roku procedura „Niebieskie Karty” została wszczęta w 57 przypadkach przez funkcjonariuszy Policji, kolejno po 4 procedury – przez pracowników ochrony zdrowia oraz oświaty, a 21 – przez pracowników pomocy społecznej.

Wykres 6. Liczba wszczętych i realizowanych procedur NK na przestrzeni lat 2022-2024

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny za 2022, 2023 i 2024 rok

Na przestrzeni analizowanych lat dostrzec można znaczne wahania w zakresie liczby zakończonych procedur NK. W 2022 roku zakończono 34 procedury, w 2023 roku – 114, natomiast w 2024 roku – 72.

Tabela 9. Liczba zakończonych procedur NK w latach 2022-2024

wyszczególnienie	2022	2023	2024
liczba zakończonych procedur ogółem	34	114	72

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny za 2022, 2023 i 2024 rok

W latach 2022-2024 w ramach działalności Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie udzielano poradnictwa pedagogicznego, prawnego, psychologicznego. W 2024 roku udzielono łącznie 358 porad/konsultacji. Rodziny z terenu Gminy Września były także kierowane do Punktu Interwencji Kryzysowej, działającym przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie we Wrześni. W przedmiotowym roku z poradnictwa psychologicznego skorzystało 31 kobiet, 16 mężczyzn oraz 6 dzieci¹⁶.

PARTNERZY W REALIZACJI PROGRAMU

Zadania Programu realizowane będą przez instytucje i organizacje go tworzące, tj.:

1. Ośrodek Pomocy Społecznej we Wrześni (OPS),
2. Zespół Interdyscyplinarny (ZI),
3. Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (GKRPA),
4. Komendę Powiatową Policji we Wrześni (KPP),
5. Straż Miejską (SM),
6. Urząd Miasta i Gminy we Wrześni (UMiG),
7. Placówki oświatowe na terenie Gminy Września,
8. Wrześnieński Ośrodek Kultury (WOK),
9. Bibliotekę Publiczną Miasta i Gminy Września wraz z filiami (BPMiG),
10. Wrześnieńskie Obiekty Sportowo-Rekreacyjne (WOS-R),
11. Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną we Wrześni (PPP),
12. Organizacje pozarządowe (NGO),

¹⁶ Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny za 2024 rok

PARTNERZY W REALIZACJI PROGRAMU

13. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Wrześni (PCPR),
14. Powiatowy Urząd Pracy we Wrześni (PUP),
15. Poradnię Leczenia Uzależnień i Współuzależnienia Centrum „U (PLUiW),
16. Środowiskowy Dom Samopomocy „ARKA”,
17. Warsztat Terapii Zajęciowej,
18. Placówki ochrony zdrowia,
19. Stowarzyszenie MONAR Schronisko dla Osób Bezdomnych w Zielińcu.

CELE, ZADANIA I REALIZATORZY PROGRAMU

Głównym celem Programu jest budowanie i rozwijanie spójnego systemu wsparcia dla rodzin z Gminy Września, które napotykają trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, tak aby zapewnić dzieciom bezpieczne, stabilne i sprzyjające rozwojowi warunki wychowania w środowisku rodzinnym.

Cele operacyjne Programu:

Zapewnienie rodzinom przeżywającym trudności opiekuńczo-wychowawcze kompleksowej i dobrze skoordynowanej pomocy, mającej na celu wzmocnienie ich umiejętności wychowawczych oraz przywrócenie prawidłowego funkcjonowania w środowisku rodzinnym.

Kształtowanie i podnoszenie kompetencji rodzicielskich, szczególnie w zakresie wychowania, skutecznej komunikacji oraz budowania trwałych i wspierających więzi z dziećmi.

Wspieranie prawidłowego rozwoju dzieci i młodzieży poprzez realizację działań profilaktycznych, edukacyjnych i integracyjnych, dostosowanych do ich wieku i indywidualnych potrzeb rozwojowych

Umacnianie współpracy pomiędzy instytucjami zajmującymi się pomocą rodzinom, w celu stworzenia spójnego, efektywnego i komplementarnego systemu wsparcia.

Cele operacyjne Programu zostały opracowane na podstawie zidentyfikowanych problemów i zostały im przypisane oczekiwane rezultaty w wyniku realizacji Programu.

Cel operacyjny 1: Zapewnienie rodzinom przeżywającym trudności opiekuńczo-wychowawcze kompleksowej i dobrze skoordynowanej pomocy, mającej na celu wzmocnienie ich umiejętności wychowawczych oraz przywrócenie prawidłowego funkcjonowania w środowisku rodzinnym:

- zapewnienie pomocy społecznej w formie pieniężnej i niepieniężnej rodzinom wymagającym wsparcia,
- zapewnienie dostępu do specjalistycznej pomocy oraz poradnictwa psychologiczno-pedagogicznego,
- poprawa funkcjonowania rodzin w środowisku lokalnym dzięki zintegrowanym formom wsparcia instytucjonalnego i środowiskowego,
- ograniczenie liczby przypadków wymagających interwencji służb społecznych poprzez skuteczne działania profilaktyczne i wzmacnianie samodzielności rodzin.

Lp.	Zadania	Okres realizacji	Wskaźniki	Realizatorzy
1.1	Udzielanie rodzinom będącym w trudnej sytuacji życiowej pomocy finansowej i rzeczowej.	2026-2028	Liczba rodzin objętych pomocą społeczną.	OPS
			Liczba dzieci w rodzinach objętych pomocą społeczną.	
			Liczba i formy udzielonej pomocy, tj.: 1. Liczba świadczeń pieniężnych. 2. Liczba świadczeń niepieniężnych.	
1.2	Zapewnienie dostępu do świadczeń pielęgnacyjnych dla rodzin wychowujących dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności.	2026-2028	Liczba dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności pobierających zasiłek pielęgnacyjny.	OPS
			Liczba osób pobierających świadczenie pielęgnacyjne	

CELE, ZADANIA I REALIZATORZY PROGRAMU

			na dziecko z niepełnosprawnością.	
1.3	Zapewnienie dzieciom i młodzieży pomocy w postaci posiłków, w tym w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu”.	2026-2028	Liczba rodzin korzystających z posiłków w programie i poza programem. Liczba dzieci korzystających z posiłków w programie i poza programem. Liczba osób dorosłych korzystających z posiłków w programie i poza programem.	OPS
1.4	Udzielanie pomocy materialnej o charakterze socjalnym.	2026-2028	Liczba osób, objętych pomocą materialną o charakterze socjalnym.	UMiG, OPS
1.5	Udzielanie wsparcia w ramach ustawy „Za życiem”.	2026-2028	Liczba dzieci. Liczba rodzin. Liczba świadczeń.	OPS
1.6	Zapewnienie poradnictwa rodzinnego: psychologicznego, pedagogicznego, terapii indywidualnej, terapii grupowej, terapii rodzinnej dla rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze.	2026-2028	Liczba osób korzystających z poradnictwa. Liczba udzielonych porad. Liczba terapeutów/specjalistów udzielających wsparcia. Liczba funkcjonujących Punktów Konsultacyjno-Informacyjnych.	OPS, GKRPA, PPP, PKI 1, PKI 2, PKI 3

CELE, ZADANIA I REALIZATORZY PROGRAMU

1.7	Zapewnienie specjalistycznego wsparcia w zakresie profilaktyki i terapii uzależnień.	2026-2028	Liczba osób objętych wsparciem.	OPS, GKRPA, PPP, PKI 1, PKI 2, PKI 3, PLUiW, NGO
1.8	Kontynuowanie udzielania wsparcia w formie opieki wytchnieniowej oraz działalności Asystenta osobistego osoby z niepełnosprawnością.	2026-2028	Liczba rodzin z dziećmi objętych wsparciem w formie opieki wytchnieniowej. Liczba rodzin z dziećmi objętych wsparciem w formie usług AOON.	OPS
1.9	Świadczenie pracy socjalnej przez pracowników socjalnych.	2026-2028	Liczba rodzin objętych pracą socjalną.	OPS
1.10	Udzielanie rodzinom pomocy w formie dodatków mieszkaniowych.	2026-2028	Liczba rodzin korzystających z dodatków.	OPS
1.11	Objęcie rodzin wielodzietnych programem zniżek w ramach KDR i WKR.	2026-2028	Liczba wydanych KDR Liczba wydanych WKR.	OPS
1.12	Zapewnienie rodzinom wsparcia w formie wolontariatu.	2026-2028	Liczba wolontariuszy. Liczba rodzin objętych wolontariatem.	OPS, NGO, placówki oświatowe
1.13	Kontynuowanie działalności Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie / od 1-01-2026 Punktu Poradnictwa Specjalistycznego, Punktu Konsultacyjnego dla Osób Uzależnionych i Członków Rodzin z Problemem Alkoholowym (Jantar) oraz Poradnictwa dla rodzin, w których występuje problem szkodliwego używania środków psychoaktywnych bądź	2026-2028	Liczba osób korzystających z poradnictwa. Liczba udzielonych porad.	GKRPA, UMiG

CELE, ZADANIA I REALIZATORZY PROGRAMU

	problem uzależnienia od środków psychoaktywnych (Centrum „U”).			
1.14	Kontynuowanie działalności grup samopomocowych dla osób uzależnionych od alkoholu i dorosłych członków ich rodzin oraz stowarzyszenia abstynencyjnego.	2026-2028	Liczba osób uczestniczących w spotkaniach grup AA. Liczba osób uczestniczących w spotkaniach stowarzyszenia abstynencyjnego.	GKRPA
1.15	Wsparcie rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze, poprzez działania nastawione na zwiększenie poziomu integracji społecznej.	2026-2028	Liczba osób objętych wsparciem.	OPS, NGO
1.16	Rozwój form wsparcia ograniczających problem bezrobocia, w tym bezrobocia długotrwałego np. realizację intensywną pracy socjalnej z osobami bezrobotnymi.	2026-2028	Liczba osób objętych wsparciem.	OPS, PUP
1.18	Edukacja finansowa i oddłużeniowa oraz wczesny monitoring zadłużeń czynszowych we współpracy z Wydziałem Gospodarki Mieszkaniowej.	2026-2028	Liczba odbytych spotkań.	OPS, UMiG

Cel operacyjny 2: Kształtowanie i podnoszenie kompetencji rodzicielskich, szczególnie w zakresie wychowania, skutecznej komunikacji oraz budowania trwałych i wspierających więzi z dziećmi:

- rozwój działań ukierunkowanych na wspieranie, integrowanie i aktywizowanie rodzin w środowisku lokalnym,
- podnoszenie poziomu kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców poprzez udział w programach edukacyjnych, warsztatach i konsultacjach specjalistycznych,
- włączenie rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym w aktywne życie wspólnoty lokalnej oraz zwiększenie ich uczestnictwa w inicjatywach społecznych,
- wzmocnienie umiejętności komunikacyjnych i wychowawczych rodziców, sprzyjających budowaniu trwałych i pozytywnych relacji z dziećmi,
- rozwój oferty wsparcia środowiskowego i instytucjonalnego ukierunkowanego na wczesne wspomaganie kompetencji rodzicielskich,
- zwiększenie świadomości wychowawczej i odpowiedzialności rodziców za tworzenie bezpiecznego, sprzyjającego rozwojowi środowiska rodzinnego.

Lp.	Zadania	Okres realizacji	Wskaźniki	Realizatorzy
2.1	Zapewnienie odpowiedniej liczby zatrudnionych asystentów rodziny do aktualnego zapotrzebowania, zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.	2026-2028	Łączny wymiar czasu pracy asystentów rodziny.	OPS
			Liczba rodzin, którym przydzielono asystenta rodziny.	
2.2	Współorganizowanie dla rodziców zajęć i warsztatów ukierunkowanych na rozwijanie kompetencji wychowawczych oraz doskonalenie umiejętności w zakresie pełnienia ról rodzicielskich, m.in.	2026-2028	Liczba zorganizowanych warsztatów.	UMiG, OPS, GKRPA, PPP, placówki oświatowe
			Liczba uczestników warsztatów.	

CELE, ZADANIA I REALIZATORZY PROGRAMU

	w formie „szkoły dla rodziców” lub inicjatyw realizowanych ze środków zewnętrznych.			
2.3	Upowszechnianie idei rodzin wspierających oraz motywowanie mieszkańców Gminy do podejmowania tej formy zaangażowania na rzecz rodzin potrzebujących pomocy.	2026-2028	Liczba rodzin wspierających.	OPS, UMiG
			Liczba kampanii społecznych.	
2.4	Współorganizowanie wydarzeń/imprez międzypokoleniowych integrujących rodziny oraz promujących zdrowy tryb życia.	2026-2028	Liczba zorganizowanych wydarzeń.	UMiG, OPS, BPMiG, WOK, WOS-R, NGO, GKRPA, placówki oświatowe
			Liczba uczestników wydarzeń/imprez.	
2.5	Realizacja lokalnych działań informacyjno-edukacyjnych mających na celu podnoszenie świadomości społecznej w zakresie problemów i potrzeb rodzin.	2026-2028	Liczba zorganizowanych kampanii.	OPS, UMiG, KPP, SM, GKRPA, placówki oświatowe
2.6	Prowadzenie aktywizacji społeczno-zawodowej dla rodzin wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym.	2026-2028	Liczba osób objętych aktywizacją społeczno-zawodową.	OPS, PUP
2.7	Rozwój infrastruktury w postaci klubów rodzinnych, centrum inicjatyw rodzinnych, szkół dla rodziców jako miejsc edukacji i profilaktyki przeciwdziałającej występowaniu lub pogłębianiu się trudności opiekuńczo-wychowawczych	2026-2028	Liczba utworzonych placówek.	OPS, UMiG, NGO
			Liczba osób objętych wsparciem.	

Cel operacyjny 3: Wspieranie prawidłowego rozwoju dzieci i młodzieży poprzez realizację działań profilaktycznych, edukacyjnych i integracyjnych, dostosowanych do ich wieku i indywidualnych potrzeb rozwojowych:

- rozwój oraz intensyfikacja środowiskowych form wsparcia skierowanych do dzieci i młodzieży;
- upowszechnienie działań profilaktycznych sprzyjających prawidłowemu rozwojowi emocjonalnemu, społecznemu i poznawczemu dzieci i młodzieży,
- zwiększenie dostępności oferty edukacyjnej, wychowawczej i rekreacyjnej dostosowanej do potrzeb i możliwości rozwojowych młodego pokolenia,
- wzmacnianie postaw prospołecznych, obywatelskich i wolontariackich wśród dzieci i młodzieży poprzez realizację projektów integracyjnych i środowiskowych,
- podniesienie świadomości rodziców, nauczycieli i wychowawców w zakresie wczesnego rozpoznawania i reagowania na problemy rozwojowe oraz zagrożenia społeczne wśród dzieci i młodzieży.

Lp.	Zadania	Okres realizacji	Wskaźniki	Realizatorzy
3.1	Poszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych dla dzieci i młodzieży, zgodnych z rozpoznanymi potrzebami.	2026-2028	Liczba dzieci korzystających z zajęć pozalekcyjnych.	UMiG, BPMiG, WOK, WOS-R, OPS, placówki oświatowe, świetlice miejskie i wiejskie
			Liczba dostępnych zajęć.	
3.2	Realizowanie przez placówki oświatowe programów profilaktycznych wspierających wychowanie dzieci i młodzieży oraz programów edukacyjno-wychowawczych przeciwdziałających dysfunkcjom społecznym.	2026-2028	Liczba programów.	UMiG, GKRPA, placówki oświatowe
			Liczba dzieci objętych programami.	

CELE, ZADANIA I REALIZATORZY PROGRAMU

3.3	Realizacja zajęć opiekuńczo-wychowawczych.	2026-2028	Liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w zajęciach.	OPS, UMiG, GKRPA
3.4	Wsparcie doradztwa zawodowego i wolontariatu młodzieżowego.	2026-2028	Liczba przeprowadzonych zajęć z doradztwa zawodowego.	placówki oświatowe, OPS, PUP, NGO
			Liczba uczniów uczestniczących w zajęciach i wolontariacie.	
3.5	Organizacja wypoczynku letniego i zimowego z programem profilaktycznym (alkohol, substancje psychoaktywne, przemoc) dla dzieci i młodzieży.	2026-2028	Liczba dzieci korzystających z wypoczynku z programem profilaktycznym.	UMiG, GKRPA, OPS, placówki oświatowe
3.6	Realizacja warsztatów/programów rozwijających umiejętności psychospołeczne dzieci i młodzieży.	2026-2028	Liczba przeprowadzonych warsztatów/programów.	GKRPA, OPS, BPMiG, WOK, placówki oświatowe
			Liczba uczestników.	

Cel operacyjny 4: Umacnianie współpracy pomiędzy instytucjami zajmującymi się pomocą rodzinom, w celu stworzenia spójnego, efektywnego i komplementarnego systemu wsparcia:

- ☼ zwiększenie współpracy międzyinstytucjonalnej i międzysektorowej w zakresie udzielania wsparcia rodzinom znajdującym się w sytuacjach kryzysowych,
- ☼ rozwój systemu pieczy zastępczej,
- ☼ zoptymalizowanie przekazu informacji na temat form wsparcia na rzecz rodzin w Gminie,
- ☼ wzmocnienie koordynacji działań pomiędzy instytucjami, organizacjami pozarządowymi oraz służbami społecznymi w celu zwiększenia skuteczności udzielanej pomocy.

Lp.	Zadania	Okres realizacji	Wskaźniki	Realizatorzy
4.1	Przekazywanie rodzinom informacji o dostępnych instytucjach i formach wsparcia oraz o możliwościach poprawy ich sytuacji życiowej i społecznej.	2026-2028	Liczba udzielonych informacji.	OPS, ZI, KPP, SM, GKRPA, UMiG, placówki oświatowe
4.2	Stałe monitorowanie i ocena sytuacji opiekuńczo-wychowawczej dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej.	2026-2028	Liczba spotkań w zespole ds. ocen sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej.	OPS, PCPR
4.3	Nawiązywanie i rozwijanie współpracy z podmiotami zaangażowanymi w działania na rzecz reintegracji rodzin oraz powrotu dziecka z pieczy zastępczej do rodziny biologicznej.	2026-2028	Liczba dzieci powracających do rodzin biologicznych.	OPS, PCPR
			Liczba spotkań zespołów ds. oceny sytuacji dziecka.	

4.4	Współfinansowanie pobytu dzieci umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej.	2026-2028	Wysokość poniesionych nakładów finansowych.	OPS, PCPR
			Liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej.	
4.5	Organizowanie szkoleń/warsztatów rozwijających kompetencje zawodowe pracowników instytucji zajmujących się wspieraniem rodziny.	2026-2028	Liczba zorganizowanych szkoleń/warsztatów,	OPS, ZI, PPP, PCPR
			Liczba osób biorących udział w szkoleniu.	
4.6	Rozwój superwizji i wsparcia merytorycznego dla kadr.	2026-2028	Liczba przeprowadzonych procesów superwizji.	OPS, ZI, GKRPA, UMiG, PPP, PCPR
			Liczba pracowników objętych superwizją.	
4.7	Szkolenia z zakresu self-care dla pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej	2026-2028	Liczba zorganizowanych szkoleń.	OPS, ZI, GKRPA, UMiG, PPP, PCPR
			Liczba osób uczestniczących w szkoleniach.	

ADRESACI PROGRAMU

Adresatami Programu Wspierania Rodziny w Gminie Września na lata 2026-2028 są mieszkańcy Miasta i Gminy Września, szczególnie rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Program kierowany jest także do przedstawicieli instytucji i służb pracujących na rzecz rodzin oraz dzieci i młodzieży.

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Zadania Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Września na lata 2026-2028 finansowane będą z następujących źródeł:

- środków własnych Gminy,
- środków finansowych z funduszy zewnętrznych, w tym rządowych, pozarządowych, programów celowych i funduszy unijnych.

EWALUACJA I MONITORING PROGRAMU

Celem ewaluacji jest oszacowanie stopnia osiągnięcia zakładanych celów i rezultatów. Wyniki ewaluacji okresowej służą również ewentualnym modyfikacjom dokumentów programowych, a dostarczone za jej sprawą informacje powinny być wykorzystane przy przygotowaniu programu w następnym okresie programowania.

Cele badawcze ewaluacji Programu powinny opierać się na:

- 1) ocenie procesu realizacji działań i osiągniętych efektów Programu,
- 2) ocenie wdrażania i zarządzania Programem, w tym współpracy interdyscyplinarnej,
- 3) opracowaniu rekomendacji do stworzenia kontynuacji Programu.

W ramach ewaluacji należy przyjąć jedną bądź kilka technik badawczych, tj.:

- analizę dokumentów,
- badanie ankietowe adresatów Programu,
- badanie poprzez zogniskowany wywiad grupowy realizatorów Programu.

Przyjęte kryteria ewaluacji Programu to:

- a) **Kryterium skuteczności** (plan a wykonanie) – rozumiane jako stopień realizacji zaplanowanych celów i efektów Programu. Ocena pod kątem kryterium skuteczności skupi się głównie na ocenie wdrożenia działań w stosunku do założonego planu i osiągnięcia wskaźników rezultatów.
- b) **Kryterium efektywności** – ocena sprawności wdrażania i prawidłowości zarządzania Programem, w tym pod kątem zgodności z harmonogramem, ewentualnych trudności w jego realizacji, przepływu informacji między realizatorami.
- c) **Kryterium użyteczności** – ocena dopasowania założeń Programu do potrzeb jego odbiorców i realizatorów.
- d) **Kryterium trafności** – rozumiane jako stopień, w jakim zaplanowane cele odpowiadają zidentyfikowanym problemom.

Monitoring realizacji Programu Wspierania Rodziny w Gminie Września na lata 2026-2028 będzie opierał się przede wszystkim na gromadzeniu i analizowaniu danych będących w posiadaniu Ośrodka Pomocy Społecznej we Wrześni. Dodatkowo pozyskiwane będą informacje od innych instytucji i podmiotów w zakresie wskazanym w Programie. Działania wyznaczone do realizacji będą obszarami podlegającymi monitorowaniu. Koordynatorem Programu i jednocześnie instytucją wiodącą przy jego realizacji będzie Ośrodek Pomocy Społecznej we Wrześni. Rezultatem monitoringu będą sprawozdania roczne, o których mowa w art. 179 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Sprawozdanie z realizacji Programu Burmistrz będzie składał Radzie Miejskiej we Wrześni do dnia 31 marca każdego roku.

Dodatkowo sporządzane będą sprawozdania rzeczowo-finansowe z zakresu wspierania rodziny, które będą przekazywane wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, zgodnie z art. 176 ust. 6 wyżej cytowanej ustawy.

BIBLIOGRAFIA

1. Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego
2. Cudak S., Wybrane cechy współczesnego modelu życia małżeńskiego i rodzinnego, [w:] Pedagogika rodziny, red. S. Cudak, Kielce 2007.
3. Kawula S., Brągiel J., Janke A., Pedagogika rodziny, Toruń 1999.
4. Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022, 2023 i 2024 rok.
5. Raport o stanie Miasta i Gminy Września za 2024 rok.
6. Sprawozdanie merytoryczne z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej we Wrześni za 2022, 2023 i 2024 rok.
7. Sprawozdania z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2022, 2023 i 2024 rok.
8. Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny za 2024 rok.
9. Żebrowski J., Współczesne przeobrażenia w funkcjonowaniu rodziny polskiej, [w:] Rodzina polska na przełomie wieków. Przeobrażenia, zagrożenia, patologie, red. J. Żebrowski, Gdańsk 2001.

SPIS WYKRESÓW, TABEL I RYCIN

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w Gminie Września w latach 2022-2024	10
Wykres 2. Powody udzielania świadczeń z pomocy społecznej w 2024 roku	12
Wykres 3. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2022 -2024	13
Wykres 4. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu i narkomanii na przestrzeni lat 2022-2024	18
Wykres 5. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy na przestrzeni lat 2022-2024	22
Wykres 6. Liczba wszczętych i realizowanych procedur NK na przestrzeni lat 2022-2024	23

SPIS TABEL

Tabela 1. Typy rodzin z dziećmi objętych pomocą społeczną w formie świadczeń w 2024 roku.....	11
Tabela 2. Dane dotyczące asystentury rodziny w Gminie Września na przestrzeni lat 2022-2024...	13
Tabela 3. Liczba rodzin i osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego oraz kwota świadczeń z funduszu alimentacyjnego w latach 2022-2024.....	14
Tabela 4. Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej oraz kwota odpłatności za lata 2022-2024	15
Tabela 5. Liczba osób, którym przyznano wsparcie w ramach programu wieloletniego „Posiłek w szkole i w domu” oraz kwota świadczeń w latach 2022-2024	16
Tabela 6. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie Września wobec osób z problemem alkoholowym w latach 2022-2024	19
Tabela 7. Liczba osób i porad udzielonych w PKI 2 i PKI 3 w latach 2022-2024	21
Tabela 8. Dane statystyczne dotyczące działań Zespołu Interdyscyplinarnego we Wrześni w latach 2022-2024	22
Tabela 9. Liczba zakończonych procedur NK w latach 2022-2024	24

SPIS RYCIN

Rycina 1. Podział zadań i kompetencji pomiędzy jednostki samorządu terytorialnego oraz organy administracji rządowej.....	5
---	---

Uzasadnienie

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 49) nakłada na gminy obowiązek opracowania i realizacji 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny.

Głównym założeniem takich programów jest stworzenie optymalnych warunków do poprawy jakości życia i funkcjonowania rodzin z dziećmi, kontynuacja działań uznanych za właściwe oraz wyznaczanie nowych kierunków – dla zapewnienia prawidłowego funkcjonowania w środowisku rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze.

Dotychczasowy program obowiązujący w Gminie Września wprowadzony został uchwałą nr XL/366/2022 Rady Miejskiej we Wrześni z dnia 20 grudnia 2022 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2023-2025 i obowiązuje do końca bieżącego roku. W związku z tym konieczne jest uchwalenie programu na kolejne lata.